

cloufà) 'botir, omplir bufant, atipar', amb COMPLÈRE 'omplir' (cf. el cast. *soplar* de SUFFLARE 'bufar'); i, si bé no es pot descartar la possibilitat de la intervenció d'altres influències d'aquesta mena, que entreveiem, és dubtós que no anem errats del tot, i que es tracti d'un mot molt més antic. □ 1.ª doc.: 1898, Pere Coromines; en llengua d'oc no sembla trobar-se a l'Edat Mitjana, però sí pertot en poetes des de princ. S. XVII.

En la nostra literatura es tracta d'un mot només usat per alguns escriptors d'ultra-Albera o de lèxic empordanès, freqüent en particular en les obres de Coromines; recordo que fa molts anys (potser una quarantena) ja l'havia notat com a propi d'ell l'amic J. M. de Casacuberta, amb el comentari que era un terme bonic, i molt expressiu, que mereixeria generalitzar-se. S'hi havia fixat el meu pare, sentint-lo en els anys juvenívols, als seus amics i parents de Llers, en tornar de l'exili de 1898, i allà mateix escriví la cèdula que tinc a la vista: «*clafert*, participi d'un verb, d'infinitiu per mi desconegut: cobert, ple, farcit; ex. *un camp clafert de cargols*». Des d'infant li ho vaig sentir dir sovint, i preguntant-li ho me l'explicava (segons una nota meua posterior, de 1927) com un mot molt corrent a l'Empordà. En els llibres va usar-lo sovint, no recordo si en els dos més antics, però sí ja en *Les Oques*, rondalla fantasiosa que va escriure el 1911 o 1912 per incitar-me a llegir (publicada després en *A Recés dels Tamarius*, p. 184, O. C., 501a 27): «--- varen trobar una illa meravellosa --- les fruites d'aquells arbres eren pomes vermells com la sang; a sota l'herba humida, la terra estava *claferta* de caragolins, que la seva closca era més bona que la bresca ---».

En obres més tardanes, sovint: «el món en què vivim està clapejat, i fins *clafert* d'aquestes tragèdies inacabades, que tenen el més suau encís en el lent retornar dels desventurats», *La Sèptima Simfonia* (*A Recés*, xv, p. 100); «i mentrestant, la conversa fluïa assossegadament, *claferta* de cucs, podrida de quimeres i de mentides, com totes les converses en les quals es parla dels que s'acaben de morir», *Silèn* (1925), cap. 17, p. 216; «el pescador que hissa la xarxa i la treu *claferta* de vorm», *ibid.*, cap. 19, p. 246; «el regueró que --- apareix vorejat d'un suau rossolant, *clafert* de falgueres i de créixens», *Jardins de Sant Pol* (v, ii, O. C., 836a); «bruts i morts de fred, a entrada d'hivern; mal afaitats, els cabells llargs, *claferts* de misèria» [*misèria* en el sentit de 'polls, mengilla'], *Vida d'En Pep de la Tenora*, p. 17; «en tornar d'Amèrica, el català parla una llengua xampurrada, *claferta* de formes i detritus forasters», «el llenguatge *clafert* de formes decadents», *Interpr. del Vuitcents* (O. C., 1118b30, 1122a13).

A tot això, el mot, fins ara, està en funció de participi-adjectiu. En la seva obra no en conec exs. d'ús diferent, llevat d'un sol, on funciona com un veritable participi, o sigui en construcció verbal, passiva, si bé, com sempre, amb la forma *clafert*: «per damunt del seu cap, el firmament s'havia *clafert* de tants estels que --- en el desvari de llur amor, escampava pertot

arreu un mantell de tissú ---», *Pigmalió*, (1928), cap. 8, p. 127.

No sé que el mot hagi estat usat, amb coneixement propi, per altres escriptors de la Catalunya espanyola. Dic amb coneixement propi perquè veig una excepció única, en un treball del lleidatà Joan Santamaria, publicat a «*La Publicitat*» del 6-I-1927 (crec que es refereix a Jaume I): «el rei jove, ardit, formós, *clafert* d'ambició ---». Però com que no hi ha cap notícia que el mot sigui viu en la terra d'on venia Santamaria, com que aquest era conegut i potser amic de Coromines, i en tot cas lector assidu dels diaris catalans d'esquerra (Coromines li havia publicat les seves *Narracions Extraordinàries* a la biblioteca d'*El Poble Català*, uns 12 o 15 anys abans), i com que l'ús que en fa no em sembla gaire propi,¹ cal sospitar que Santamaria (amic com era d'usar mots expressius i forts) l'imitava de Coromines.

La zona d'ús viu del nostre mot en català és tant el domini rossellonès com els parlars empordanesos. El recollia ja Grandó, en el glossari de la *Gramàtica Rossellonesa* que li premià l'I. E. C. el 1920 i que restà inèdita, però que ampliat amb la meua ajuda el 1935 es convertí en el *Vocabulari Rossellonès*, que vaig publicar a la *Misc. Fabra*: «*clafert*: ple, farcit; rempli, couvert» (p. 185); després se'n servia el vallespirenc Mn. Casaponce (1924) en les seves faules «era un banquer qui, de diners *clafert*, / fins a altra hora de nit se quedava despert». ² Afegeix *AlcM* que també arriba fins a la Garrotxa, i en tot cas en cita una frase recollida a Lledó, que ja quasi és Garrotxa (sense sortir de l'Empordà). Només és lamentable que el gran diccionari hagi confós injustificablement *clafert* amb una variant d'un altre mot que no hi té res a veure, de sentit inconciliable, i de divers i evident origen: ³ verb *clafir*, participi *clafit* 'esclatar, esclafir', alteració local extreta regressivament del verb general, i ben diferent, *ESCLAFIR* 'esclatar, fer un espetec'.⁴

Que en el Migdia del Principat hagi existit alguna variant del nostre mot no és impossible, però ben mirat no en tenim altra notícia que la d'una noteta, breu i no prou fidedigna, del *DAG.*: «*cafít* (Tarragona): ple, farcit: 'era una pessa *cafida* de barbarismes, castellanismes y anacronismes», Pin, *Niobe*, 123». Del *DAG.* la copiaren el *DFa.* —com es veu perquè dóna igual definició i la mateixa frase com a exemple— i *AlcM*, que tampoc no fa altra cosa que extractar la noteta citant aquest mateix passatge de Pin i Soler (autor que *AlcM* no cita mai). El mot manca a totes les altres fonts lexicogràfiques catalanes, entre elles el copiós i ben fet *Vocabulari del Camp de Tarragona* de M. de Montoliu; també observem que no es troba en el lèxic tan tarragonès de Narcís Oller. Ara bé, Pin i Soler (*Niobe*, a. 1888), no era pas ni dels autors més conspicus per servir-se molt de vocabulari tret de fonts escrites i aprofitat d'altres autors (a la manera de, p. ex., Llorenç Riber, JMde Sagarra i fins Josep Carner), ni tampoc dels que es negaven sistemàticament a usar lèxic que no fos, per dir-ho així, de carn pròpia, com ho eren, p. ex., Maragall, Coromines, Nar-